

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ändring av sjukförsäkringslagen**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att sjukförsäkringslagen ändras så, att då begynnelse-tidpunkten för utbetalning av sjukdagpenning fastställs, räknas helgdagar inte in i självrisktiden och att moderskapspenningen, liksom föräldrapenningen, betalas till sitt minimibelopp för den tid personen i fråga är i arbete. En förutsättning för att modern skall ha rätt till föräldrapenning är att barnet inte omhändertagits enligt barnskyddslagen. Den inverkan inkomsterna för de senaste sex månaderna har på moderskaps- och föräldrapenningen ändras såtillvida, att då det gäller moderns förmåner

upphör den sexmånadersperiod för vilken inkomsterna uppges 180 dagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1995 och avses bli behandlad i samband med den. Avsikten är att den föreslagna lagen skall träda i kraft vid ingången av 1995. De ändringar som inverkar på moderskapspenningens belopp skulle dock gälla de havandeskap för vilka tidpunkten för nedkomsten beräknats till den 1 juli 1995 eller senare.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Enligt undantagsstadgandet i 19 § 1 mom. sjukförsäkringslagen (1653/92) kan även en helgdag räknas in i självrisktiden om den försäkrade på grund av arbetets art regelbundet är skyldig att vara i arbete under sådana dagar. Dessutom föruttsatts att den helgdag som ingår i självrisktiden skulle ha varit en arbetsdag för den försäkrade om han inte insjuknat. Stadgandet tillämpas i praktiken på lantbruksföretagare som idkar kreatursskötsel och arbetstagare i skiftarbete. Självrisktiden har förlängts till nio vardagar, vilket gör att den i allmänhet redan omfattar den lediga dag som bör tas ut i stället för en arbetad helgdag. Stadgandet är inte längre motiverat och därför föreslås att det skall upphävas.

Enligt 21 § 2 mom. sjukförsäkringslagen (1324/90) har en kvinna vars havandeskap varat minst 154 dagar rätt att få moderskaps- och föräldrapenning. Om barnet har omhän-

dertagits enligt barnskyddslagen (683/83) och modern följaktligen inte tar hand om barnet, har modern för närvarande ändå rätt att förutom moderskapspenningen i allmänhet få även föräldrapenningen i dess helhet. Då detta inte kan anses förenligt med målsättningarna för föräldrapenningen, föreslås att en förutsättning för att modern skall få föräldrapenning är att det barn för vilket föräldrapenning betalas inte har omhändertagits enligt barnskyddslagens stadganden. Då förutsättningen för att fadern skall få föräldrapenning är att han deltar i vården av barnet eller är ansvarig för vården av barnet efter moderns död, kan fadern inte heller för närvarande få faderskapspenning eller föräldrapenning om barnet har omhändertagits enligt barnskyddslagen. Även tidpunkten för när adoptivföräldrars rätt till föräldrapenning inträder preciseras genom lagändringen.

Enligt 21 § 3 mom. sjukförsäkringslagen (1324/90) krävs för att fadern skall få föräld-

rapenning att han är gift eller samboende med barnets mor och inte lever åtskild från henne på grund av söndring i äktenskapet. Om föräldrarna inte är gifta och inte har gemensamt hushåll, kan fadern inte få föräldrapenning ens i det fall att han lever tillsammans med barnet och tar hand om barnet. För att föräldrapenningen skall ges till den förälder som i själva verket har vården om barnet, föreslås ett tillägg i 21 § 3 mom. enligt vilket också fadern undantagsvis kan få föräldrapenning för vården av barnet även om han och barnets mor inte längre har gemensamt hushåll.

Enligt 17 § sjukförsäkringslagen kan dagpenningens storlek bestämmas på basis av de inkomster den försäkrade haft under de sex närmast föregående månaderna före insjuknandet. Om den försäkrades inkomster på grund av sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild orsak varit lägre än de annars skulle ha varit, kan dagpenningens storlek bestämmas på basis av arbetsinkomsterna för en kortare tid än sex månader. Om detta stadgas närmare i 10 § sjukförsäkringsförordningen (630/81). Förfarandet tillämpas också med stöd av 22 § 1 mom. sjukförsäkringslagen (1129/93) på föräldrapenningen. Då föräldrapenningsperioden närmar sig kan arrangemang som inverkar på dagpenningens belopp vidtas i fråga om arbetet. För att moderskaps- och föräldrapenningen skall bli högre kan kvinnan arbeta en kort tid strax innan moderskapspenningensperioden inträder. Den lön som betalas till en familjemedlem kan också höjas kännbart före föräldrapenningsperioden. Därför föreslås att då beloppet av moderns moderskaps- och föräldrapenning bestäms, skall de inkomster som erhållits de 180 sista dagarna före den beräknade tidpunkten för nedkomsten inte beaktas. Då storleken på faderns föräldra- och faderskapspenning bestäms skall inkomsterna för tiden omedelbart innan ansökan om föräldrapenning gjorts eller rätten till faderskapspenning inträtt däremot beaktas även i fortsättningen, liksom fallet är då det gäller sjukdagpenning. I många fall är det möjligt för fadern att utnyttja rätten till faderskaps- och föräldrapenning även då beskattningen för den tid som utgår 180 dagar före den beräknade tidpunkten för nedkomsten redan färdigställts och bör användas som grund då dagpenningen bestäms. I detta fall är det inte möjligt att alternativt föreslå inkomsten för de senaste sex månaderna som grund för förmånen.

Avsikten med moderskapspenningensperioden är att trygga den blivande moderns och det ofödda barnets hälsa och samtidigt ge modern möjlighet att stanna hemma från sitt arbete under tillräckligt lång tid före nedkomsten och att avhålla sig från arbete efter nedkomsten. I 34 § 4 mom. lagen om arbetsavtal (1190/90) stadgas om arbete under moderskapsledigheten. Om modern utför arbete under den tid hon får moderskapspenning får hon dubbel ersättning, såväl lön som moderskapspenning, vilket inte kan anses ändamålsenligt. Därför föreslås en ändring i 22 § 2 mom. sjukförsäkringslagen (1129/93) enligt vilken moderskapspenningen för en arbetande mor är lika stor som minimidagpenningen. Förfarandet motsvarar det som för närvarande tillämpas för föräldrapenningsens del.

2. Propositionens ekonomiska verkningar

Ändringarna innebär på årsbasis inbesparingar på ca 81 milj. mk för sjukförsäkringsfonden. Ändringen av den s.k. sexmånadersregeln minskar enligt beräkningarna kostnaderna för moderns föräldrapenning med 70 milj. mk på årsnivå. Då lagen enligt förslaget skall tillämpas på de havandeskap för vilka den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli 1995 eller senare, uppgår inbesparingarna till 40 milj. mk år 1995. Om helgdagarna inte räknas in i självrisktiden görs inbesparingar i utgifterna för dagpenning enligt sjukförsäkringslagen om ca 5 milj. mk på årsnivå och om moderskapspenningen utbetalas till minimibelopp för tiden i arbete görs inbesparingar om ca 3 milj. mk. Förslaget att föräldrapenning inte betalas om barnet har omhändertagits enligt barnskyddslagen sparar ca 3 milj. mk. De inbesparingar som kunde göras tack vare de föreslagna ändringarna uppgår sammanlagt till drygt 50 milj. mk 1995.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Folkpensionsanstalten, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT, Affärsarbetsgivarnas Centralförbund AAC, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC och Tjäns-

temannacentralorganisationen FTFC har hörts angående propositionen.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1995. Lagens 22 § 1 och 2 mom. tillämpas om den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli 1995 eller senare. Att endast de havandeskap för vilka den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli eller senare berörs av att inkomsterna fram till en viss tidpunkt uppges, är motiverat av den anledningen att ansökan om moderskapspenning görs på förhand. Den lagändring som berör sysselsättningens inverkan på moderskapspenningen föreslås av praktiska orsaker gälla de havandeskap där den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli 1995 eller senare.

5. Lagstiftningsordning

Enligt motiveringen i regeringens proposition (RP 234/1991) med förslag till den lagstiftning som omfattar 66 § 7 mom. riksdagsordningen i dess nuvarande lydelse (818/92) avses med lagstadgat grundläggande utkomstskydd periodiskt återkommande penningprestationer till

fysiska personer och bara den del av socialskyddet vars avsikt är att genom utkomsten garantera individen en nödvändig levnadsstandard. Grundlagsutskottet har i många av sina ställningstaganden, bl.a. i ett utlåtande (GrUU 10/1993, RP 26/1993 rd) befast denna tolkning.

I denna proposition föreslås att helgdagar inte räknas in i självrisktiden eftersom stadgandet inte längre kan anses motiverat. Den föreslagna ändringen inverkar inte på den faktiska utbetalningstiden för dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen. Att moderskapspenningen betalas till sitt minimibelopp under den tid den blivande modern arbetar utgör ett hinder för att hon skall få dubbel ersättning. Det faktum att modern inte kan få föräldrapenning om hon inte har vården om sitt barn utgör också ett hinder för att hon får en ersättning som det inte finns någon grund för. Ändringen av den tidsperiod för vilken inkomsterna uppges eliminerar möjligheten att såsom inkomst uppges inkomster som inte speglar stödtagarens normala inkomstnivå. På basis av ovanstående försvagar denna proposition inte det lagstadgade grundläggande utkomstskyddet på det sätt som avses i 66 § 7 mom. riksdagsordningen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 19 § 1 mom., 21 § 2 och 3 mom. samt 22 § 1 och 2 mom. sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/63),
av dessa lagrum 19 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1653/92), 21 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag av den 28 december 1990 (1324/90) och 22 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag av den 10 december 1993 (1129/93), som följer:

19 §

Dagpenning betalas för varje vardag, dock inte för den dag då arbetsförmågan inträdde, ej heller för de nio närmast följande vardagarna.

21 §

Rätt att få moderskaps- och föräldrapenning har en kvinna vars havandeskap har varat minst 154 dagar. En förutsättning för föräldrapenning är dessutom att barnet inte har

omhändertagits med stöd av barnskyddslagen (683/83).

Rätt till faderskaps- och föräldrapenning har barnets fader, om han deltar i vården av barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet. Denna lag tillämpas på barnets fader, om han är gift med barnets moder och inte lever åtskild från henne på grund av söndring i äktenskapet, samt på en försäkrad som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med barnets moder i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur. Om modern inte deltar i vården av barnet har fadern när han ansvarar för vården av barnet rätt till föräldrapenning, även om modern och fadern inte längre lever i gemensamt hushåll.

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom., dock så, att i fråga om moderskapspen-

ningen och moderns föräldrapenning utgår den tid för vilken de arbetsinkomster som avses i 17 § uppges när 180 dagar kvarstår till den beräknade tidpunkten för nedkomsten. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst lika stor som basdelen per dag enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning utbetalas, skall den moderskaps- och föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara lika stor som den minimidagpenning som avses i 16 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagen tillämpas på föräldrapenning som hänför sig till tiden efter ikraftträdandet, dock så att 22 § 1 och 2 mom. tillämpas på havandeskap för vilka den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli 1995 eller senare.

Helsingfors den 30 september 1994

Republikens President
MARTTI AHTISAARI

Social- och hälsövärdminister *Jorma Huuhtanen*

Lag

om ändring av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 19 § 1 mom., 21 § 2 och 3 mom. samt 22 § 1 och 2 mom. sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/63),

av dessa lagrum 19 § 1 mom. sådant det lyder i lag av den 30 december 1992 (1653/92), 21 § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag av den 28 december 1990 (1324/90) och 22 § 1 och 2 mom. sådana de lyder i lag av den 10 december 1993 (1129/93), som följer:

Gällande lydelse

19 §

Dagpenning betalas för varje vardag, dock inte för den dag då arbetsförmågan inträdde, ej heller för de nio närmast följande vardagarna. *Är den försäkrade på grund av arten av sitt arbete regelbundet i arbete på söndagar, helgdagar, självständighetsdagen eller första maj likställs dessa dagar med vardag vid beräkandet av den ovan nämnda tiden om nio dagar, förutsatt att han om han inte hade insjuknat skulle ha varit skyldig att vara i arbete även nämnda dagar.*

Föreslagen lydelse

19 §

Dagpenning betalas för varje vardag, dock inte för den dag då arbetsförmågan inträdde, ej heller för de nio närmast följande vardagarna.

---

21 §

Rätt att få moderskaps- och föräldrapenning har en kvinna vars havandeskap har varat minst 154 dagar.

Rätt till faderskaps- och föräldrapenning har barnets fader, om han deltar i vården av barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet. Denna lag tillämpas på barnets fader, om han är gift med barnets moder och inte lever åtskild från henne på grund av söndring i äktenskapet, samt på en försäkrad som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med barnets moder i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur.

Rätt att få moderskaps- och föräldrapenning har en kvinna vars havandeskap har varat minst 154 dagar. *En förutsättning för föräldrapenning är dessutom att barnet inte har omhändertagits med stöd av barnskyddslagen (683/83).*

Rätt till faderskaps- och föräldrapenning har barnets fader, om han deltar i vården av barnet och inte är i förvärvsarbete eller annat arbete utanför hemmet. Denna lag tillämpas på barnets fader, om han är gift med barnets moder och inte lever åtskild från henne på grund av söndring i äktenskapet, samt på en försäkrad som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med barnets moder i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur. *Om modern inte deltar i vården av barnet har fadern när han ansvarar för vården av barnet rätt till föräldrapenning, även om modern och fadern inte längre lever i gemensamt hushåll.*

Gällande lydelse

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst lika stor som basdelen per dag enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken föräldrapenning som utbetalas, skall den föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara lika stor som den minimidagpenning som avses i 16 § 1 mom.

Föreslagen lydelse

22 §

Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen per dag är lika stor som den dagpenning som nämns i 16 och 17 §§ samt i 18 a § 2 mom., dock så, att i fråga om moderskapspenningen och moderns föräldrapenning utgår den tid för vilken de arbetsinkomster som avses i 17 § uppges när 180 dagar kvarstår till den beräknade tidpunkten för nedkomsten. Moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenningen är dock minst lika stor som basdelen per dag enligt lagen om stöd för hemvård av barn (797/92).

Är barnets moder i förvärvsarbete eller i annat arbete utanför hemmet under den tid för vilken moderskaps- och föräldrapenning utbetalas, skall den moderskaps- och föräldrapenning som utbetalas till henne för denna tid vara lika stor som den minimidagpenning som avses i 16 § 1 mom.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995.

Lagen tillämpas på föräldrapenning som hänförs till tiden efter ikraftträdandet, dock så att 22 § 1 och 2 mom. tillämpas på havandeskap för vilka den beräknade tidpunkten för nedkomsten är den 1 juli 1995 eller senare.
